

Scenariusz zajęć dla dzieci w wieku 7-12 lat

Przygoda z diagnozą psychologiczno-pedagogiczną

Niniejsze opracowanie stanowi scenariusz zajęć dla dzieci uczęszczających do szkoły podstawowej. Głównym celem tych zajęć jest zwiększenie wiedzy dzieci na temat diagnozy psychologiczno-pedagogicznej, przygotowanie do wizyty w poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz wskazanie, że jest ona narzędziem pomagającym odkryć ich mocne strony i obszary do rozwoju.

Po zakończeniu zajęć uczestnicy powinni wiedzieć:

1. Czym jest diagnoza oraz kto ją prowadzi?
2. Kiedy i po co udajemy się do poradni psychologiczno-pedagogicznej?
3. Jak wygląda wizyta w poradni?
4. Jak się przygotować do wizyty?

Zajęcia zostały opracowane w taki sposób, aby miały charakter warsztatowo – edukacyjny. Powinny być prowadzone w grupach maksymalnie 25 osobowych. Całkowity czas przeznaczony na ich realizację wynosi 45 minut.

Osoba prowadząca: nauczyciel specjalista – psycholog szkolny.

Przygoda z diagnozą psychologiczno-pedagogiczną

Cele zajęć

1. Wprowadzenie dzieci w tematykę diagnozy psychologiczno-pedagogicznej – omówienie, czym jest diagnoza, w jakim celu jest prowadzona oraz kto ją prowadzi.
2. Omówienie, kiedy potrzebna jest wizyta w poradni psychologicznej i wskazanie, jakie korzyści płyną z diagnozy w poradni.
3. Przygotowanie dzieci do wizyty w PPP.
4. Praktyczne wskazówki, jak się przygotować do pierwszej wizyty.

Materiały

- Tablica lub flipchart
- Kolorowe długopisy oraz kartki A4
- Załącznik 1. Karta postaci

Przebieg zajęć

Wprowadzenie do zajęć

Zajęcia rozpoczynają się przywitaniem dzieci oraz krótkim wprowadzeniem w tematykę zajęć. Następnie prowadzący rozdaje dzieciom materiały pomocnicze.

Czym jest diagnoza? W jakim celu jest prowadzona? Kto ją prowadzi?

Prowadzący przeprowadza ćwiczenie, podczas którego prosi dzieci, aby po jednej stronie karty postaci napisały lub narysowały wszystkie czynności, w których czują się dobrze, a po drugiej te, z którymi nie do końca sobie radzą.

Kiedy dzieci skończą, prowadzący prowadzi z dziećmi rozmowę, w czasie której wskazuje, że każdy posiada mocne i słabe strony. Wykorzystując przeprowadzone ćwiczenie oraz pogadankę, tłumaczy dzieciom: czym jest diagnoza, jaki jest jej cel oraz jakie korzyści płyną z jej przeprowadzenia.

Wskazówki metodyczne

Diagnozę warto przedstawić jako metodę, która pomaga lepiej poznać ucznia. Dzięki odpowiednio dobranym metodom, takim jak wywiad, obserwacja oraz testy, specjalista poznaje mocne i słabe strony dziecka, co pozwala na lepsze dostosowanie do jego indywidualnych potrzeb rozwojowych.

Po wyjaśnieniu, czym jest diagnoza, prowadzący zadaje dzieciom pytanie: czy wiedzą kto taką diagnozę może przeprowadzić? Jeżeli dzieci nie wiedzą, prowadzący wskazuje specjalistów, którzy pracują i są odpowiedzialni za przeprowadzenie diagnozy psychologiczno-pedagogicznej: psycholog, logopeda, pedagog, w razie potrzeby lekarz, rehabilitant. Następnie prosi dzieci, aby zastanowiły się i wymieniły jak najwięcej „supermocy”, jakie ich zdaniem powinien posiadać diagnosta.

Cechy dobrego diagnosty

- posiada odpowiednie wykształcenie, kwalifikację oraz wiedzę,
- zna techniki diagnostyczne i potrafi się nimi posługiwać,
- potrafi połączyć ze sobą różne informacje w sposób logiczny,
- jest empatyczny i delikatny w relacjach z innymi ludźmi,
- potrafi stworzyć bezpieczną, przyjazną atmosferę podczas spotkania z dzieckiem,
- posiada wysokie zdolności komunikacyjne,
- zawsze odnosi się z szacunkiem do innych,
- nie ocenia, stara się poznać i zrozumieć trudności innych osób,
- jest spostrzegawczy i potrafi uważnie słuchać.

Tę część zajęć prowadzący podsumowuje razem z dziećmi, wskazując jeszcze raz:

- Czym jest diagnoza?
- W jakim celu jest prowadzona?
- Kto ją prowadzi?

Jak przebiega diagnoza?

Prowadzący zaczyna od przeczytania dzieciom opowiadania o Ksawerym (załącznik 2). Następnie prosi dzieci, aby podzieliły się na grupy 5-osobowe i spróbowały odpowiedzieć na następujące pytania:

1. Jakie trudności miał Ksawery?
2. Kto zauważył te trudności i co zrobił?
3. Gdzie Ksawery udał się, aby znaleźć sposób na swoje problemy?
4. Jak wyglądała diagnoza Ksawerego oraz czym się zakończyła?

Kiedy dzieci odpowiedzą na zadane pytania, prowadzący podsumowuje: kiedy potrzebna jest diagnoza, kto kieruje dziecko do PPP oraz jak wygląda przebieg całej diagnozy ze szczególnym zwróceniem uwagi, jaki jest cel kolejnych czynności. Przebieg diagnozy wraz ze wskazaniem na literaturę uzupełniającą prowadzący znajdzie poniżej w wskazówkach metodycznych.

Wskazówki metodyczne

Proces diagnozowania w PPP możemy podzielić na 6 podstawowych etapów:

Etap I. Rozpoznanie problemu

Podczas tego etapu psycholog spotyka się najpierw z rodzicami, a następnie z dzieckiem. Podczas pierwszych wizyt przeprowadza wywiad oraz analizuje zebrane informacje na temat ucznia. Podczas wizyty najpierw z rodzicem,

Wskazówki metodyczne

a następnie z dzieckiem zawierany jest kontrakt na badanie diagnostyczne.

Kontrakt z dzieckiem zawiera:

- informacje o celu badania i ewentualnych jego skutkach, w tym korzyściach dla dziecka,
- ustalenia dotyczące poufności uzyskanych informacji oraz zasadach ewentualnego odstąpienia od poufności,
- informacje o miejscu badania, jego organizacji, czasie trwania itp.,
- informacje o prawach dziecka – wyrażenie zgody na badanie i możliwość rezygnacji w trakcie jego trwania, sygnalizowanie zmęczenia, głodu, innych potrzeb itp.,
- informacje o odbiorcach wyników badania.

Etap II Planowanie diagnozy

Standardowo pełen proces diagnostyczny powinien obejmować co najmniej 3 spotkania z osobami uczestniczącymi w diagnozie. Spotkania te powinny być zaplanowane w taki sposób, aby sformułowana diagnoza była kompletna, trafna i rzetelna. Na tym etapie diagnosta opracowuje strategię procesu diagnozowania, która powinna uwzględniać:

- co należy ocenić, aby odpowiedzieć na pytanie diagnostyczne,
- jakie oraz w jakiej kolejności zastosować narzędzia diagnostyczne,
- o jakie badania dodatkowe (nie psychologiczne) należy uzupełnić diagnozę,
- kogo należy objąć procesem diagnostycznym (poza dzieckiem).

Etap III Etap badania diagnostycznego

Wskazówki metodyczne

Jest to etap, podczas którego diagnosta przeprowadza wcześniej ustalone i zatwierdzone zgodnie z kontraktem czynności mające na celu wykonanie diagnozy, np. przeprowadza testy inteligencji, testy osobowości, testy zdolności itp.

Etap IV Opracowania wyników diagnozy

Podczas tego etapu diagnosta dokonuje obliczeń uzyskanych wyników oraz ich interpretacji zgodnie z procedurą, która jest opisana w podręczniku testowym. Na koniec tego etapu powstaje raport końcowy, który powinien zostać przekazany i omówiony zgodnie z zawartym wcześniej kontraktem.

Etap V Planowanie i wdrożenie interwencji

Diagnoza nie powinna kończyć się tylko odpowiedzią na pytanie diagnostyczne, a powinna dostarczać informacji na temat kolejnych kroków postępowania. W związku z tym kolejnym etapem jest planowanie i wdrożenie interwencji, która uprzednio powinna być omówiona i zaakceptowana przez rodziców/opiekunów oraz dziecko.

Etap VI Ocena efektów interwencji i odroczone badanie kontrolne (Standardy diagnozy psychologicznej w edukacji, 2018)

Więcej szczegółów można znaleźć w literaturze dla specjalistów. Poniżej zostały przedstawione rekomendowane pozycje:

- Krasowicz-Kupis G., Wiejak K., Filipiak M., Gruszczyńska K. (2019)
Diagnoza psychologiczna dla potrzeb edukacji. Standardy dla psychologów

Wskazówki metodyczne

pracujących w poradniach psychologiczno-pedagogicznych. Wydawnictwo Harmonia

- Gruszczyńska K., Krasowicz-Kupis G., Potapska A., Wiejak K., Filipiak M., Bednarek D. (2018) Standardy diagnozy psychologicznej w edukacji. (https://brpd.gov.pl/sites/default/files/standardy_diagnozy_psychologicznej_w_edukacji.pdf)
- Czarnocka, M. (2021) *Diagnoza – obszary, sposoby, narzędzia*: DOI: 10.47050/65591838.162–172.

Jak się przygotować do diagnozy w poradni psychologiczno-pedagogicznej?

Prowadzący wyjaśnia dzieciom, że taka wizyta to duże przeżycie i lęk przed nią jest naturalną reakcją. Podkreśla, że w razie jakichkolwiek wątpliwości dzieci zawsze mogą diagnoście na początku spotkania zadać pytanie, np. jak będzie wyglądało to spotkanie itp. Następnie przechodzi do zagadnienia: jak przygotować się do wizyty w poradni psychologiczno-pedagogicznej.

1. Zastanów się, o jakich trudnościach chciałbyś porozmawiać z psychologiem. Możesz zapisać je sobie wcześniej na kartce.
2. Nie bój się zadawać pytań. W poradni pedagogiczno-psychologicznej nikt nie będzie Cię oceniać.
3. Pamiętaj, żeby się wyspać przed wizytą.
4. Nie idź na wizytę bez zjedzenia posiłku.

Zakończenie

Na zakończenie prowadzący podsumowuje zebrane informacje oraz wskazuje, że celem przeprowadzenia diagnozy jest odkrywanie mocnych i słabych stron. To

pozwała na pracę nad naszymi słabszymi stronami oraz dalsze rozwijanie mocnych stron. Dzięki temu możemy dążyć do coraz większego zadowolenia i szczęścia.

Załączniki

- Załącznik 1. Karta postaci, wersja dla chłopców i wersja dla dziewczynek
- Załącznik 2. Opowiadanie o Ksawerym

Załącznik 1 – wersja dla chłopca

Moje mocne strony

Moje słabsze strony

Załącznik 1 – wersja dla dziewczynki

Moje mocne strony

Moje słabsze strony

Załącznik nr 2 – historia Ksawerego

W spokojnej miejscowości na przedmieściach miasta, żył chłopiec o imieniu Ksawery. Ksawery był bystry i ciekawy świata. Miał wiele zainteresowań, takich jak: rysowanie, wiedza o kosmosie, paleontologia, piłka nożna, pływanie. Ksawery miał jednak pewne trudności w szkole. Codziennie, kiedy wchodził do klasy, czuł, jakby to miejsce było mu obce. Zadania, które inni uczniowie wydawali się rozumieć, jemu wydawały się trudne i skomplikowane. W czasie lekcji nie mógł skupić się na tym, co mówi nauczycielka, często patrzył zamyślony w okno. Podczas rozwiązywania zadania z matematyki w połowie odwracał wzrok i zapominał o jego dokończeniu. Jego nauczyciele zauważyli, że potrzebuje pomocy, więc zalecili rodzicom skonsultowanie się z poradnią psychologiczno-pedagogiczną.

Rodzice Ksawerego, pani Anna i pan Paweł, postanowili skorzystać z tej rady i umówili się na spotkanie w poradni. Tam spotkali się z panią psycholog, która porozmawiała z nimi i Ksawerym. Była cierpliwa i delikatna, a Ksawery czuł się w jej towarzystwie swobodnie. Podczas rozmowy Ksawery opowiedział pani psycholog o swoich trudnościach w nauce i tym, jak czuje się nieswojo w szkole. Pani psycholog wsłuchiła się w jego słowa i postanowiła sprawdzić, jakie trudności ma chłopiec i czym mogą być spowodowane (czyli przeprowadzić diagnozę). Zaplanowano serię testów, które pomogły zrozumieć, jakie są mocne strony Ksawerego i obszary, w których potrzebuje wsparcia. Podczas kilku spotkań Ksawery rozwiązywał różne zadania. Niektóre były podobne do gier komputerowych, inne wymagały układania wzorów podobnych do puzzli lub odpowiadania na pytania, a jeszcze inne polegały na rozwiązywaniu określonych zadań.

W trakcie wizyt w poradni psychologiczno-pedagogicznej Ksawery uczestniczył w różnych spotkaniach również z panią pedagog. Na koniec pani psycholog zebrała wszystkie wyniki i spotkała się z Ksawerym oraz jego rodzicami. Na spotkaniu omówiono diagnozę.

Pani psycholog: Ksawery ma wiele niesamowitych cech. Ma bogatą wyobraźnię, a jego zdolności artystyczne są imponujące. Jednakże zauważyliśmy, że ma trudności z koncentracją uwagi, co wpływa na jego naukę w szkole.

Pan Paweł: Czy możemy jakoś pomóc Ksaweremu w poprawie jego koncentracji uwagi?

Pani psycholog: Tak, Ksawery może skorzystać z dodatkowego wsparcia w nauce, na przykład poprzez indywidualne zajęcia lub strategie pomagające mu skupić uwagę. Ale ważne jest również to, abyśmy rozwijali jego talenty i zainteresowania, takie jak rysowanie.

Pani Anna: Dziękujemy za pomoc i wsparcie. Teraz wiemy, jak możemy pomóc Ksaweremu w rozwoju.

Po diagnozie Ksawery zaczął uczęszczać na indywidualne zajęcia wspierające jego naukę. Nauczyciele dostosowali metody nauczania do jego potrzeb, a rodzice stworzyli mu przestrzeń, w której mógł rozwijać swoje zainteresowania artystyczne. Ksawery początkowo czuł się trochę niepewnie, ale z czasem zaczął nabierać pewności siebie.

Bibliografia

Cieciuch, J., Strus, W., Skimina, E., Ponikiewska, K., Rogoza, R., Topolewska-Siedzik, E., Skoczeń, I., Rymarczyk, K., Jasiński, B. (2023). *Objawy-Kompetencje-Cechy. Całościowa diagnoza osobowości. Koncepcja i pomiar*. Warszawa: Instytut Psychologii, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego.

Czarnocka, M. (2021). *Diagnoza – obszary, sposoby, narzędzia*. W: I. Chrzanowska, G. Szumski (red.), *Edukacja włączająca w przedszkolu i szkole*, s. 162-173. DOI: 10.47050/65591838.162–172.

Dłużniewska, A., Szubielska, M. (2017). *Diagnoza – definicja, klasyfikacje, modele, narzędzia*. W K. Krakowiak (red) *Diagnoza specjalnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży*. Warszawa: Ośrodek Rozwoju i Edukacji.

Domagała-Zyśk, E., Mariańczyk, K., Chrznowska, I., Czarnocka, M., Jachimczak, B., Olempska-Wysocka, M., Otrębski, W., Papuda-Dolińska, B., Pawlak, K., Podgórska-Jachnik, D.(2022). *Szkolna Ocena Funkcjonalna: Przebieg procesu w aspekcie oceny aktywności i uczestnictwa*. Lublin: Wydawnictwo KUL.

Domagała-Zyśk, E., Knopik, T., Oszwa, U. (2018). Znaczenie diagnozy funkcjonalnej w edukacji uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. *Roczniki Pedagogiczne*, 10(3), 77–90. <https://doi.org/10.18290/rped.2018.10.3-5>

Krasowicz-Kupis G., Wiejak K., Filipiak M., Gruszczyńska K. (2019). *Diagnoza psychologiczna dla potrzeb edukacji. Standardy dla psychologów pracujących w poradniach psychologiczno-pedagogicznych*. Gdańsk: Wydawnictwo Harmonia. OSDP PTP (Ogólnopolska Sekcja Diagnozy Psychologicznej Polskiego Towarzystwa Psychologicznego) (online). *Standardy diagnozy psychologicznej w edukacji dla psychologów pracujących w poradniach psychologiczno-pedagogicznych*. Pobrano z: https://brpd.gov.pl/sites/default/files/standardy_diagnozy_psychologicznej_w_educacji.pdf

Stemplewska-Żakowicz, K. (2010). *Diagnoza psychologiczna. Diagnozowanie jako kompetencja profesjonalna*. Sopot: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.